EE1410: Digitale Systemen

BSc. EE, 1e jaar, 2012-2013, 4e college

Arjan van Genderen, Stephan Wong, Computer Engineering

21-2-2013

Mededelingen

- Volgende week tijdens EPO-2: 2 middagen training Digitale Systemen met VHDL en breadboard oefeningen: combinatorische schakelingen en sequentiele schakelingen
- Het afronden van deze oefeningen is verplicht binnen EPO-2 (resultaten worden afgetekend)
- Degenen die niet aan EPO-2 meedoen kunnen ook aanschuiven op ma. t/m do. middag (1e verd. Drebbelweg)
- Handleiding binnenkort op Blackboard bij EPO-2
- Bereid je goed voor !

Hoorcollege 4

- Sequentiële netwerken
  - Terugkoppeling
  - Latch
  - Flipflop
- Finite State Machines
  - State Machine Concept
  - Finite State Diagram
  - Moore and Mealy Machines
- Case Studies: Snoepautomaat en Verkeerslichten

Corresponderende stof in boek "Digital Logic":
7 – 7.4, 8 – 8.3, 8.5.1-2

Sequentiële Netwerken

- **Circuits met terugkoppeling (Z = f(X, Z))**
- **⇒ outputs = f(inputs èn verleden)**
- **Gelimiteerd aantal stabiele oplossingen Z (toestanden of states genoemd)**
- **⇒ circuit heeft/is een geheugen**

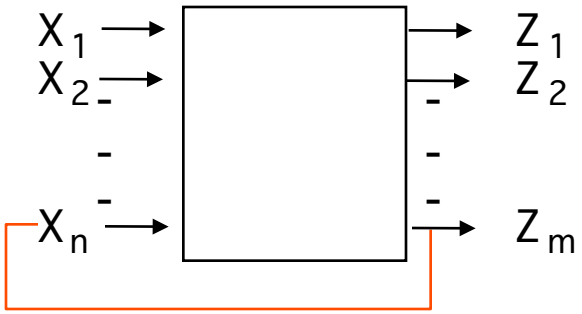

Synchrone **systemen: toestandsovergang bepaald door één centraal *clock* signaal (toestandsveranderingen lopen synchroon met clock)**

Asynchrone **systemen: toestandsovergang afhankelijk van meerdere signalen (lastig voorspelbaar gedrag, niet behandeld in EE1410)**

Inverter-ketens

- **Statische geheugencel (even # inv.):** →

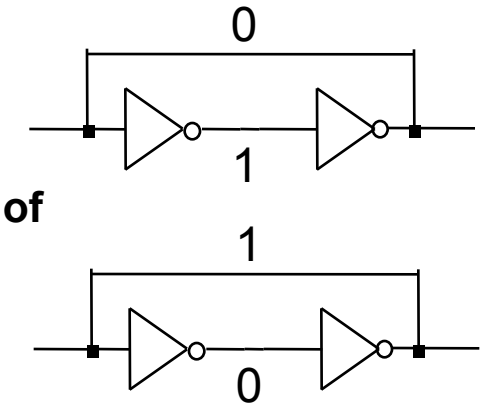

- **Ring Oscillator (*on*even # inv.):**

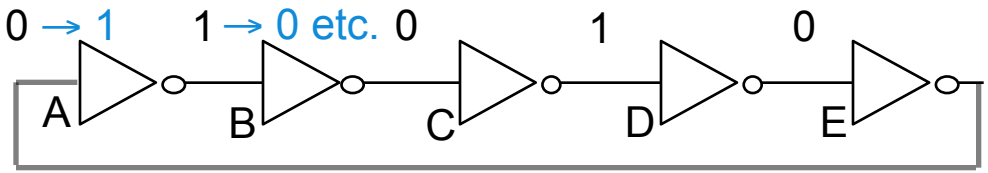

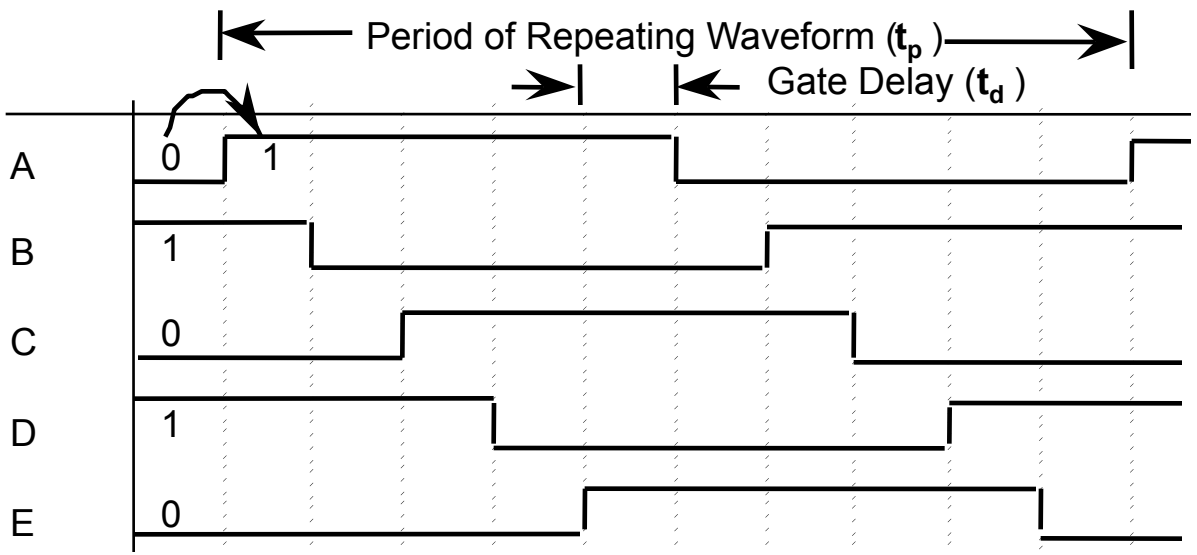

$t_p = 2n\ t_d$

n = # inv.

R-S Latch

R-S Latch: (2 gated inverters)

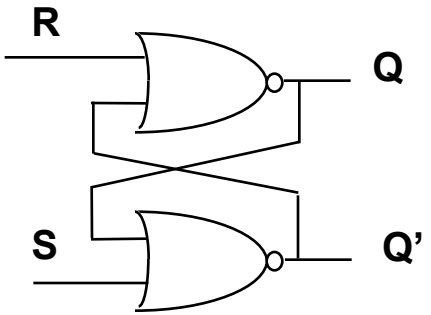

R = S = 0

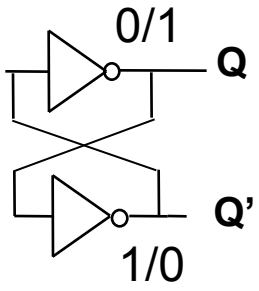

S	R	Q	Q'	
0	0	0/1	1/0	hold
0	1	0	1	reset
1	0	1	0	set
1	1	0	0	verboden

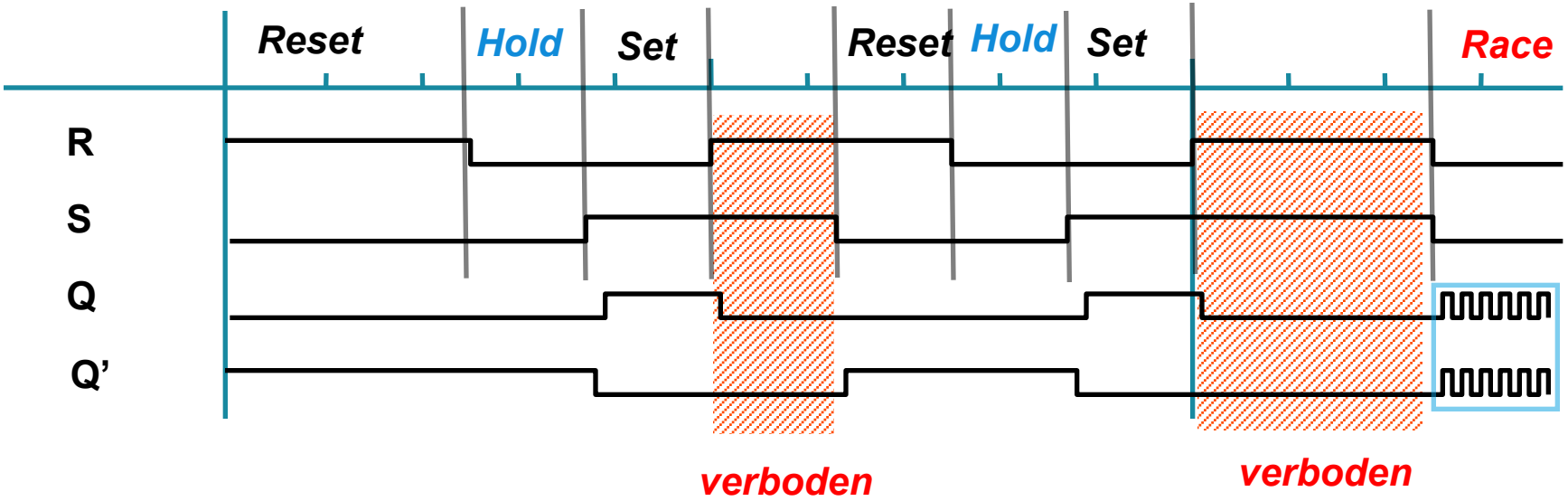

R-S Latch

nieuwe state = f(S, R, huidige state):

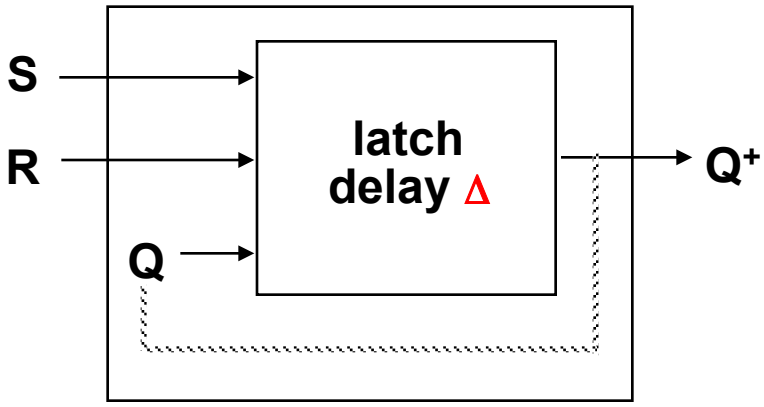

S(t)	R(t)	Q(t)	Q (t + Δ)	
0	0	0	0	HOLD
0	0	1	1	
0	1	0	0	RESET
0	1	1	0	
1	0	0	1	SET
1	0	1	1	
1	1	0	x	VERBODEN
1	1	1	x	

Q (t + Δ)

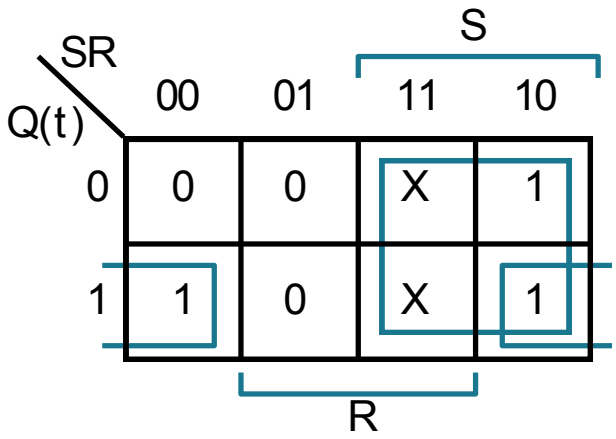

Karakteristieke vergelijking: $Q^+ = S + R' Q$
(of $Q^+ = R' S + R' Q = (R + (S + Q)')'$ wanneer 0 voor don't care, zie vorige slide)

Synchrone netwerken

Transitie naar nieuwe state(s) *synchroon* (m.b.v. clock):

De clock geeft, nadat het circuit to rust is gekomen, het teken voor de volgende state transitie

Voordelen: goed gedefinieerde states en transities, storingsongevoelig(er)

Voorbeeld:

Up-counter ($q_2q_1q_0$ = 0, 1, ..., 7, 0, 1, ...)

Nodig:

geheugenelement dat d.m.v. de clock clk
de momentane ingang d bemonstert
en op de uitgang q aanbiedt (Flip Flop = FF)

bemonsteringsduur zo klein mogelijk
⇒ bemonstering wordt getriggered door clk *flank* (*edge*-triggered)

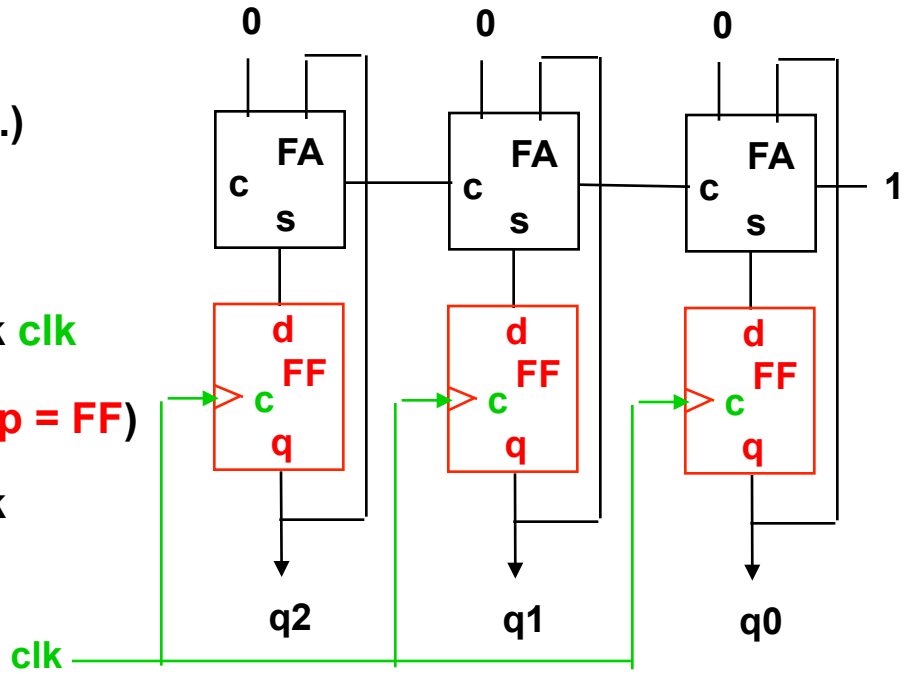

Level triggered vs. edge triggered

Clock*:* **periodieke gebeurtenis (event) triggert state verandering in geheugencel**

Pos/neg *level* triggered circuit (of *gated latch*) bemonstert gedurende *gehele* hoge/lage *nivo*

Pos/Neg *edge* triggered circuit (of *flipflop*) bemonstert op pos/neg *flank*

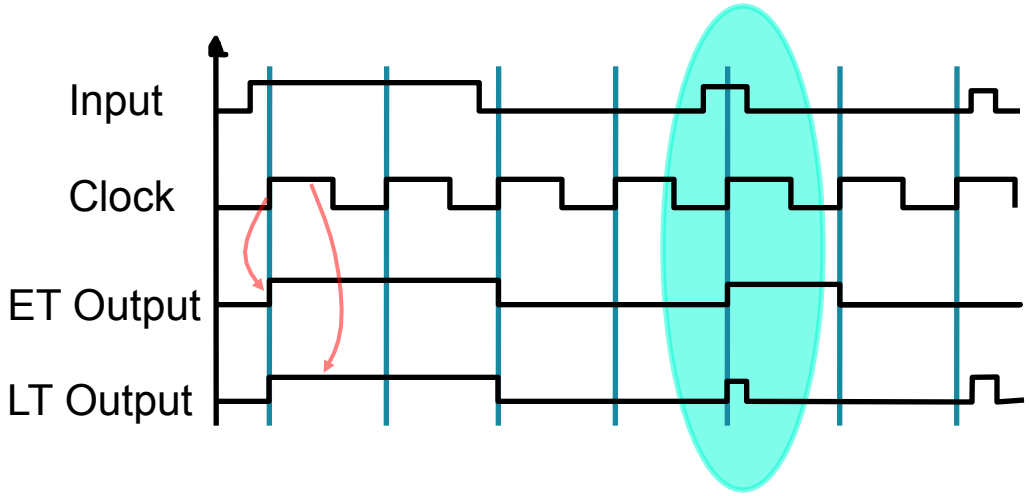

Level triggered circuit heeft ook probleem wanneer uitgang terugkoppelt naar ingang: oscillaties kunnen optreden:

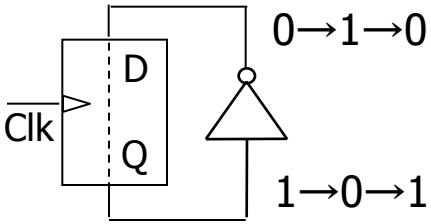

Edge triggered circuit wel aantrekkelijk om state mee vast te leggen

Level-triggered D flip-flop (Gated Latch)

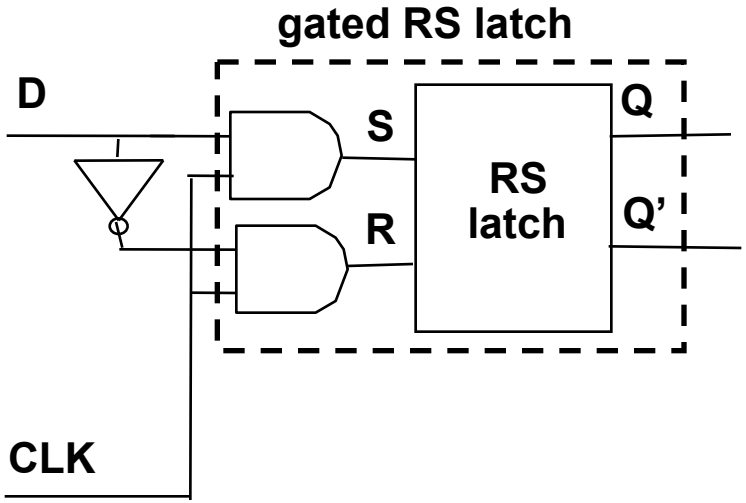

S	R	Q	Q'	
0	0	0/1	1/0	hold
0	1	0	1	transport
1	0	1	0	transport
1	1	0	0	

CLK = 1: → S = D, R = D'

→ Q(t + Δ) = D (transport)

CLK = 0: → S = 0, R = 0

→ Q(t + Δ) = Q(t) (hold)

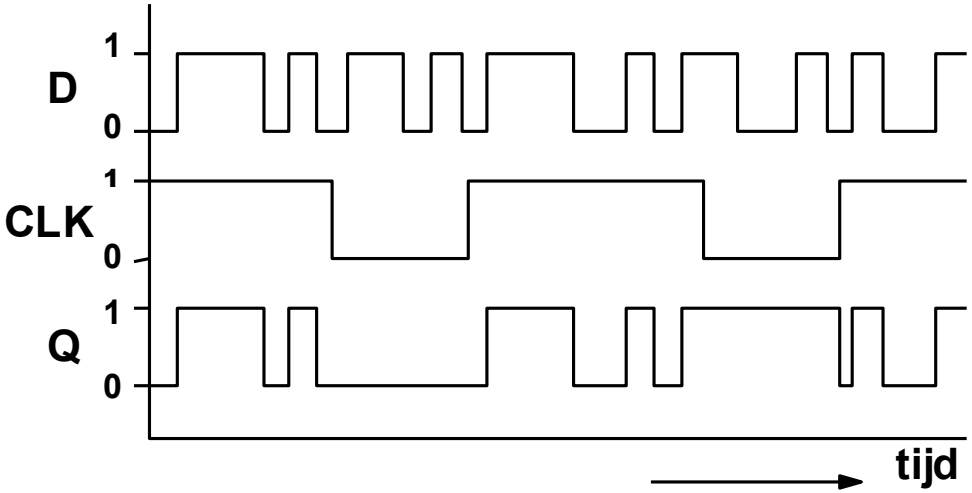

Edge-triggered D flipflop: principe

Principe edge-triggered D flip flop: combinatie van gated RS latches:

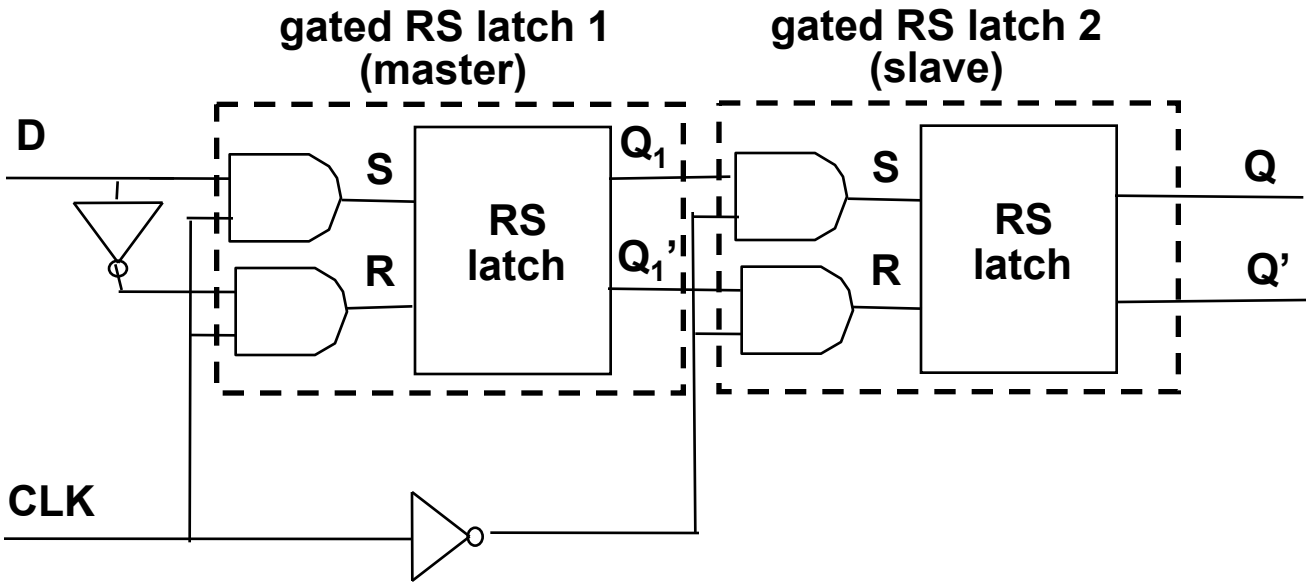

CLK	latch 1 (Q_1)	latch 2 (Q)
1	transport D	hold Q

Edge-triggered D flipflop: realisatie

D flipflop (D-FF):

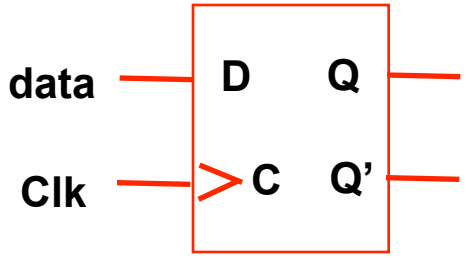

Karakteristieke vergelijking: $Q^+ = D$

Input moet stabiel zijn rond clk flank (setup time T_{su}, hold time T_h) om succesvol te bemonsteren

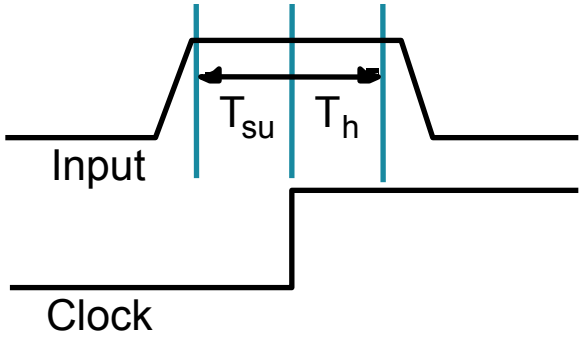

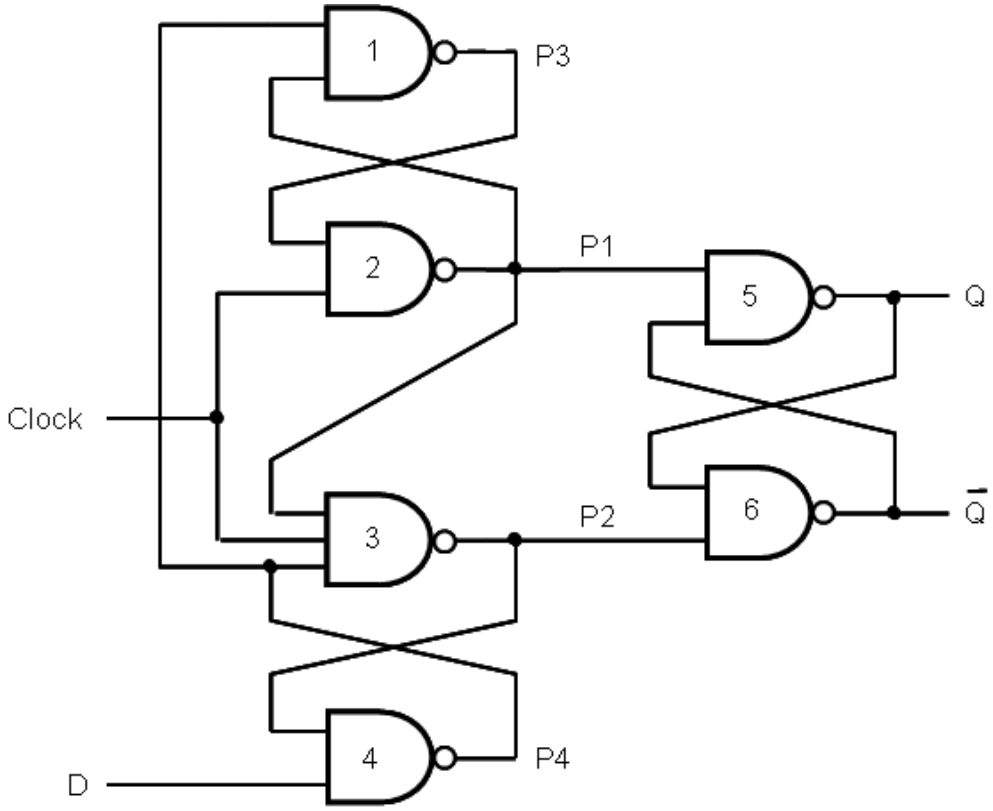

positive-edge triggered D-flip-flop

Case study: Parity checker

Maak uitgang 1 bij oneven aantal 1-en in invoerstroom:

reset:	**1 0 ...**	
input:	**X 0 1 0 0 1 0 1 0 0 1**	**(waarde juist voor CLK edge)**
output:	**0 0 1 1 1 0 0 1 1 1 0**	**(waarde na CLK edge)**

Codeer "oneven aantal 1-en gedetecteerd" als: 1 (state)
Codeer "even aantal 1-en gedetecteerd" als: 0 (state)

Toestandsdiagram

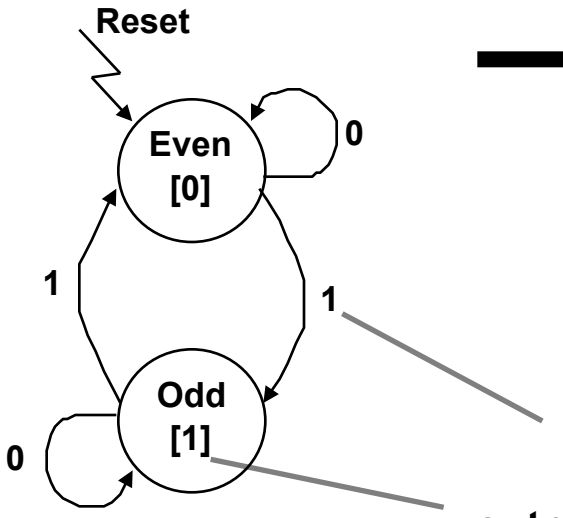

Toestandstabel:

Present State	Input	Next State	Output
0	0	0	0
0	1	1	0
1	0	1	1
1	1	0	1

input juist voor CLK edge

output na CLK edge

NS (= D) = PS ⊕ Input
Output = PS

Case study: Parity checker

Opslag state (PS) mbv D-FF:

- **D = NS = PS ⊕ Input;**
- **Output = PS**

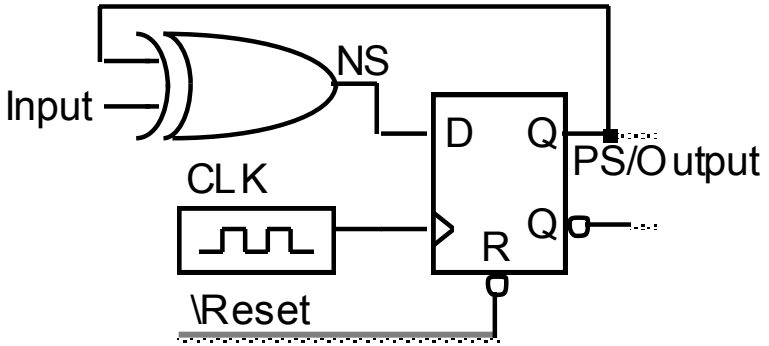

Tijdsgedrag voor Input = 1 0 0 1 1 0 1 0 1 1 1 0:

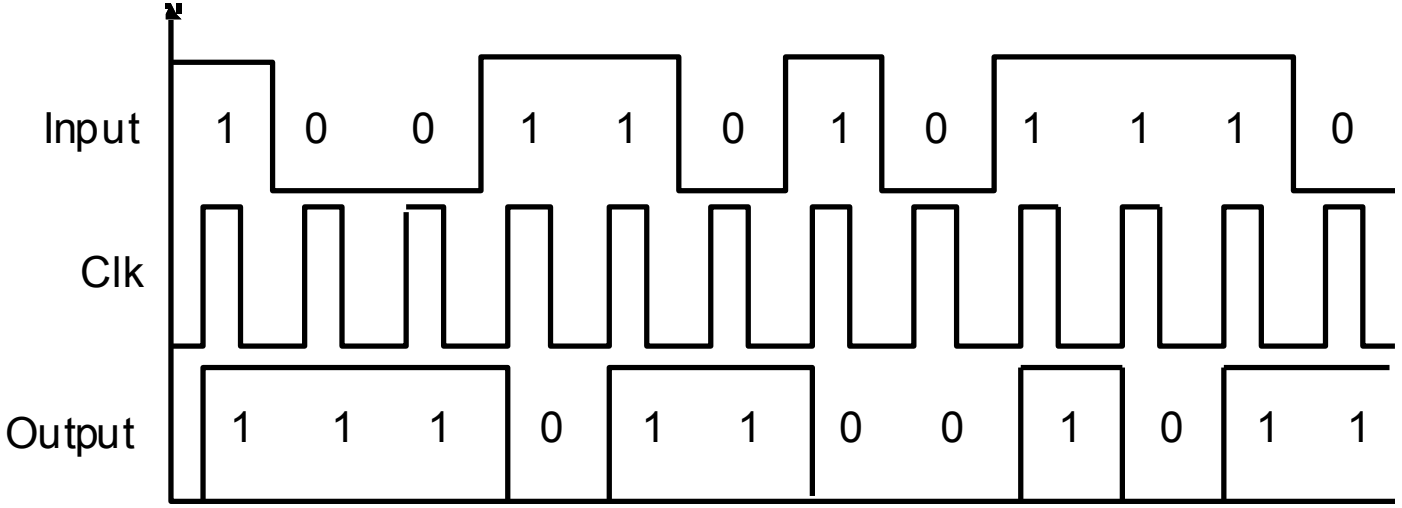

Finite State Machines (FSM)

FSM: Definitie

FSM = seq. circuit met *eindig* # states (s).
Executie: $s^{k+1} = f(s^k, \text{input})$ waarbij:

- **s^k = state als gevolg van klokflank *k***
- **s^k en input worden bemonsterd tijdens klokflank *k+1***

Vb. FSM: circuit-representatie

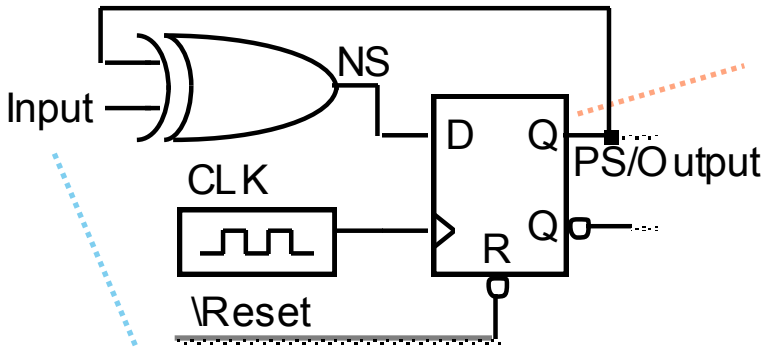

Vb. FSM: toest.diagr.-representatie (FSD, Finite State Diagram)

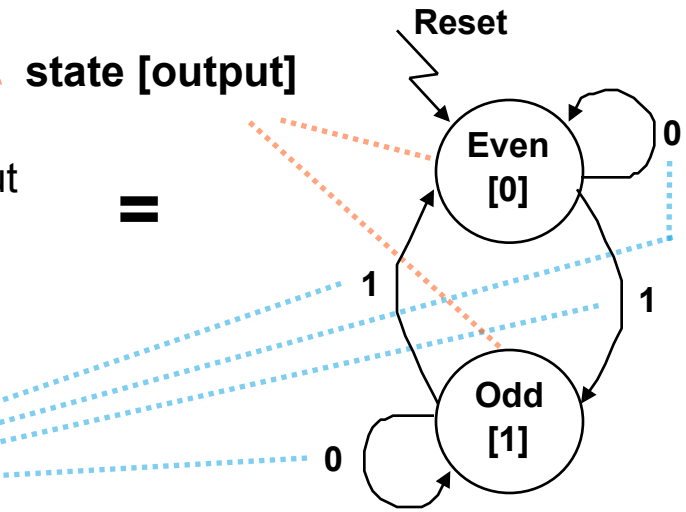

vereiste input tijdens CLK edge voor deze transitie

FSM verandert state in het tempo van de klok. *Kloksnelheid* begrensd door *propagatietijden combinatoriek* in combinatie met *setup/hold tijden* van FF's en hun *interne propagatietijden*.

FSM: Voorbeeld van interactie/timing

Beschouw FSM_1 en FSM_2

FSM_1 wil zijn huidige state A via X doorseinen aan FSM_2, die via Y terugmeldt dat hij X gezien heeft (state C ⇒ D), waarop FSM_1 naar B gaat (en verder).
Initieel geldt: uitgang X = 0 van FSM_1, state van FSM_2 = C met Y = 0.
Dan gaat state van FSM_1 naar A.

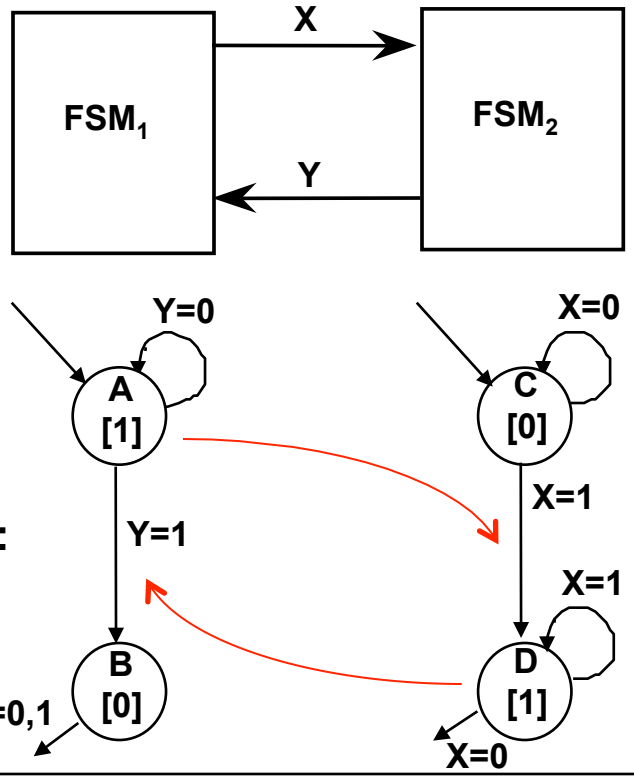

Tijdsdiagram:

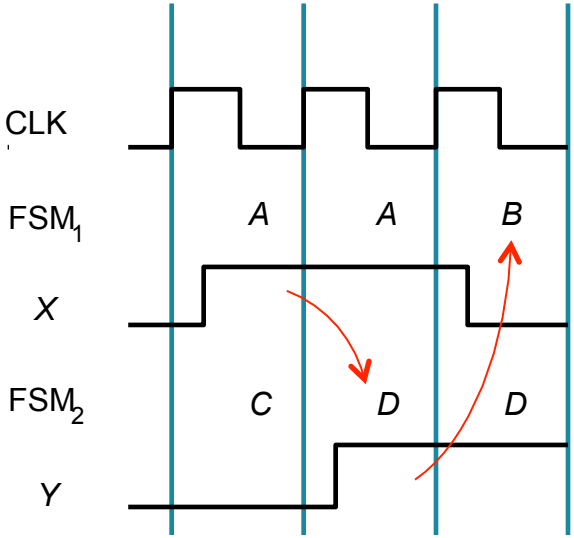

FSM voorbeeld: Snoepautomaat

Probleemdefinitie:

retourneer kauwgom nadat minimaal 15 cent is ingevoerd met dubbeltjes (dimes) en stuivers (nickels) (geen wisselgeld)

Stap 1: Blokschema:

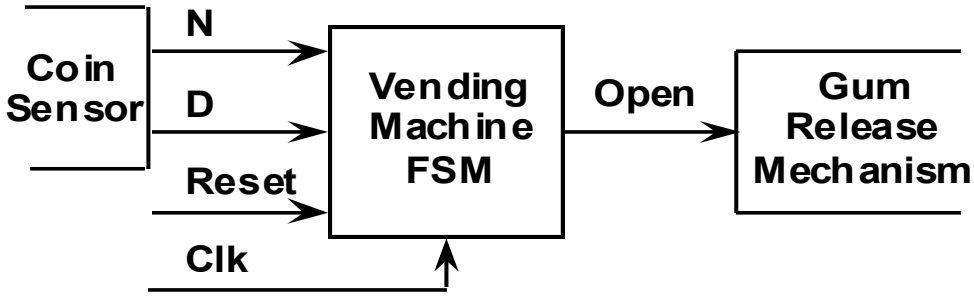

Stap 2: Toestandsdiagram:

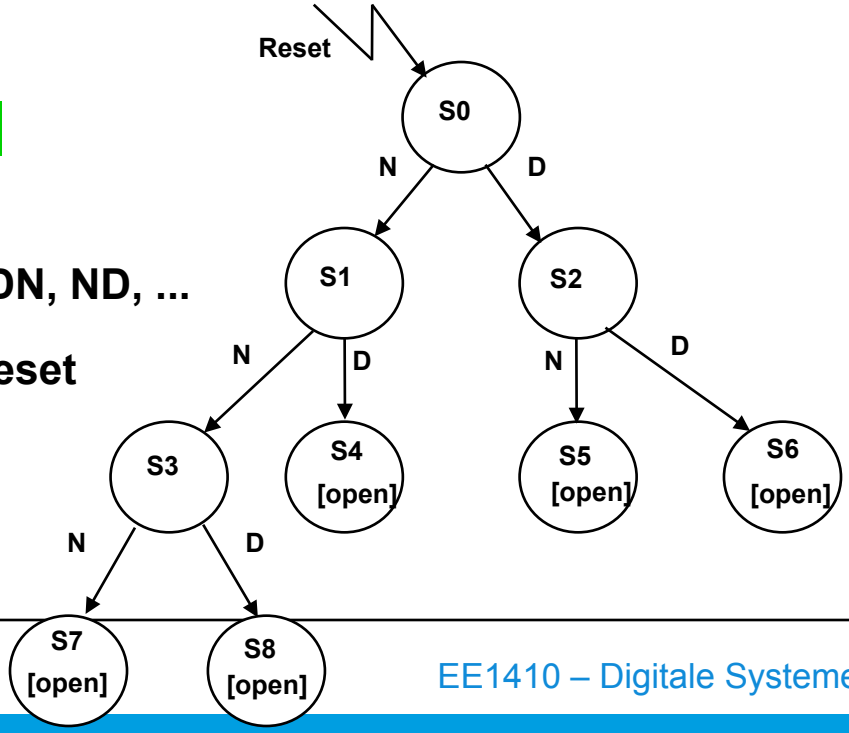

States: 0, N, NN, NNN, D, DN, ND, ...

Inputs: N(ickel), D(ime), Reset

Output: open

FSM voorbeeld: Snoepautomaat

Step 3: Vereenvoudiging:

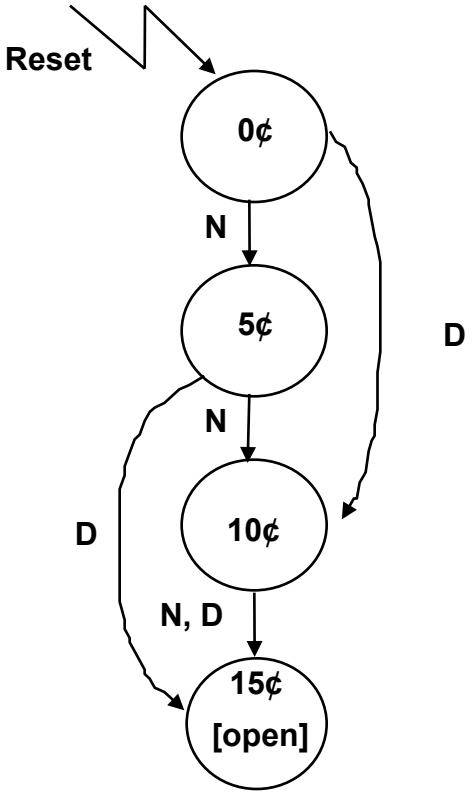

Step 4: Toestandcodering:

Present State	Q_1	Q_0	Inputs D	N	Next State	D_1	D_0	Output Open
0¢	0	0	0	0	0¢	0	0	0
			0	1	5¢	0	1	0
			1	0	10¢	1	0	0
			1	1	X	X	X	X
5¢	0	1	0	0	5¢	0	1	0
			0	1	10¢	1	0	0
			1	0	15¢	1	1	0
			1	1	X	X	X	X
10¢	1	0	0	0	10¢	1	0	0
			0	1	15¢	1	1	0
			1	0	15¢	1	1	0
			1	1	X	X	X	X
15¢	1	1	0	0	15¢	1	1	1
			0	1		1	1	1
			1	0		1	1	1
			1	1		X	X	X

Step 5: Toestandstabel:

Hergebruik states waar mogelijk (S2 = S3, S4 = S5 = ... = S8)

FSM voorbeeld: Snoepautomaat

Step 6: Implementatie:

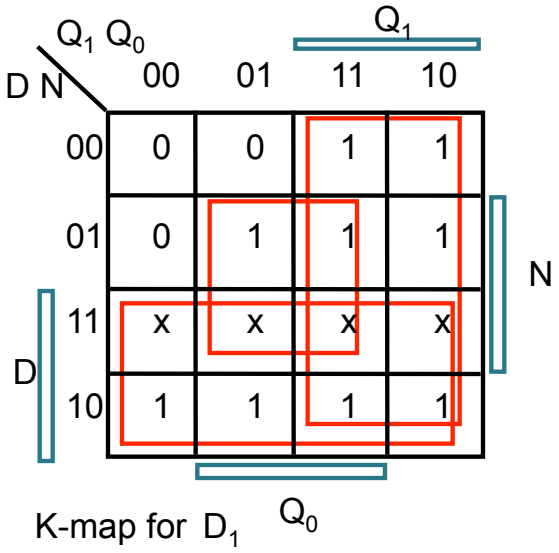

K-map for D_1

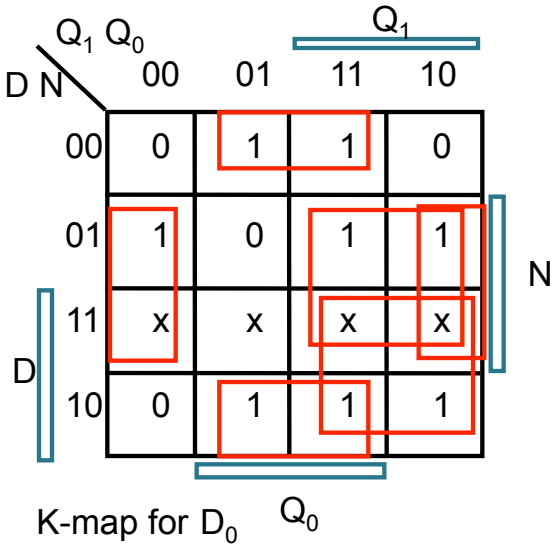

K-map for D_0

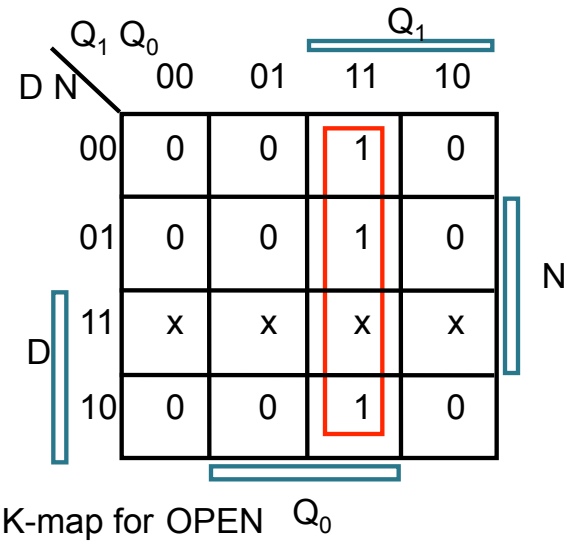

K-map for OPEN

$D_1 = Q_1 + D + Q_0\,N$

$D_0 = N\,Q_0' + Q_0\,N' + Q_1\,N + Q_1\,D$

$OPEN = Q_1\,Q_0$

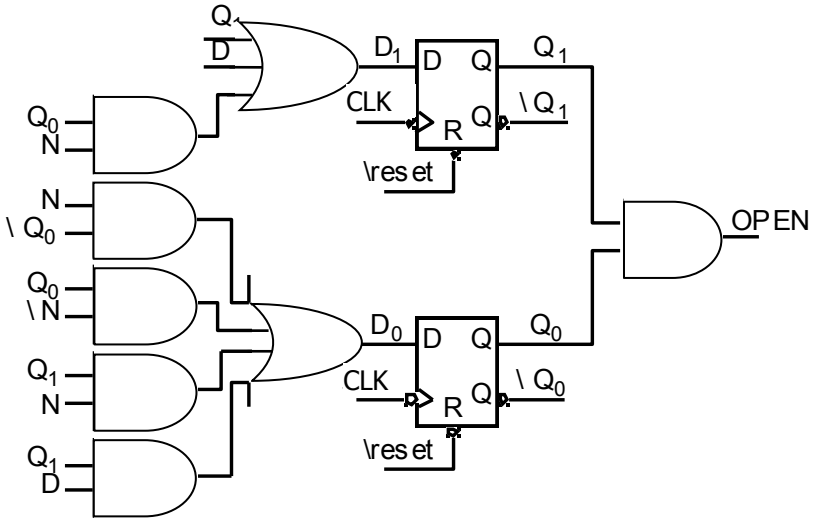

Moore vs. Mealy machines

Moore Machine

output = f(state)

output verandert synchronoon met toestandsverandering

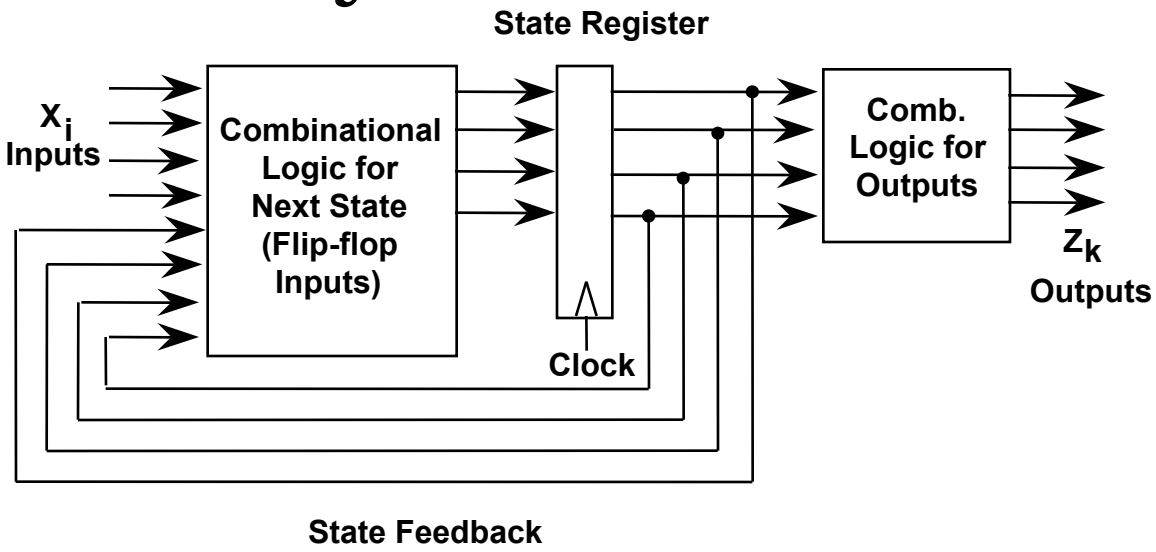

Mealy Machine

output = f(state,input)

output verandert direct met input-verandering (asynchrone output)

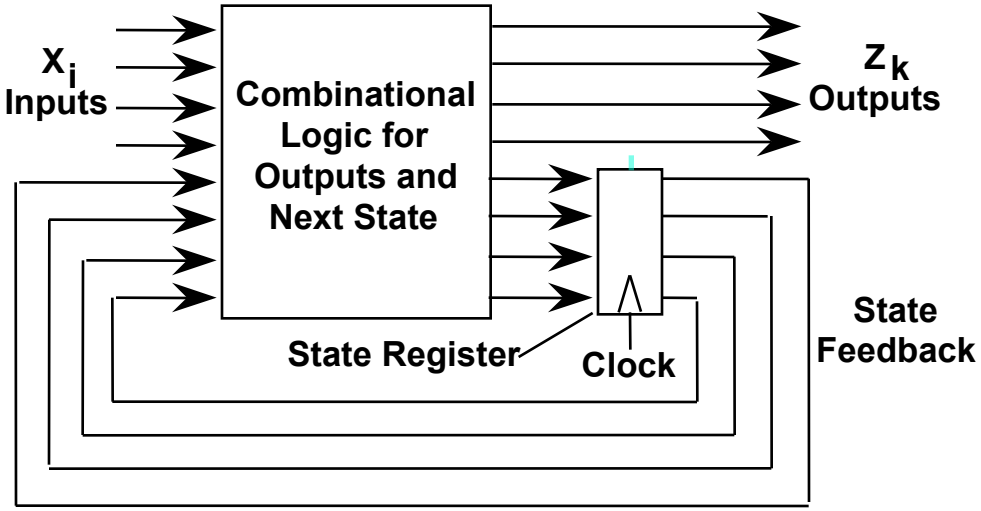

Moore vs. Mealy machines

Voorbeeld: FSM die 2 opeenvolgende 1-en in invoerstroom detecteert

Moore machine:

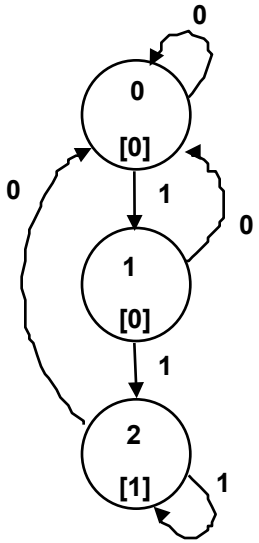

Mealy machine:

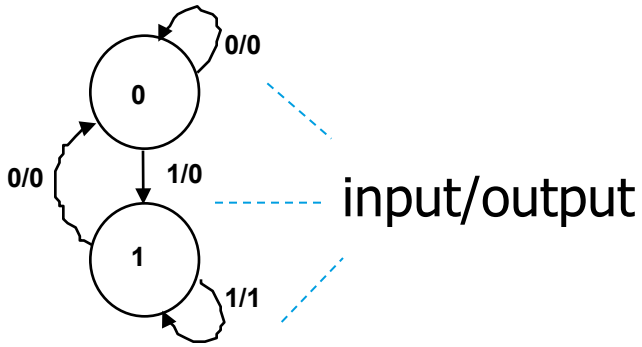

Zelfde gedrag maar verschillend # states

Nadeel Mealy: eerder kans op problemen (instabiliteit bij terugkoppeling van outputs naar inputs)

Case study: Verkeerslichten

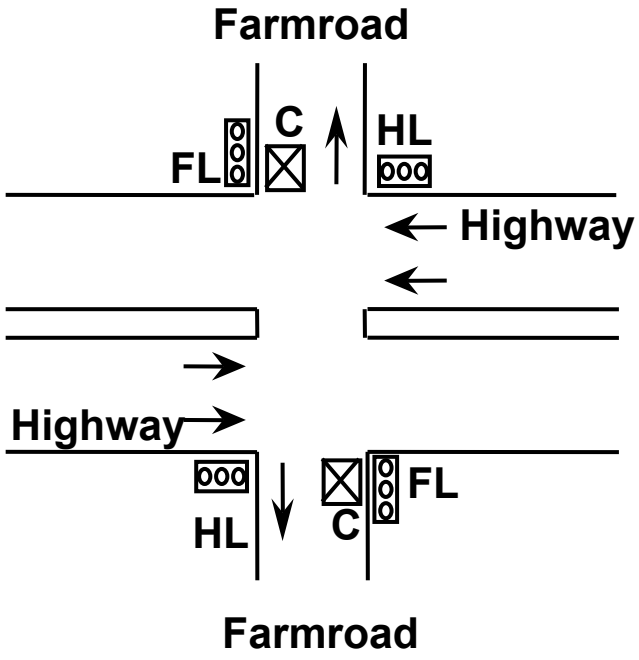

Specificatie:

Basistoestand (reset): HL, FL

Indien wagen op C:

- **lange wachttijd**
- **HL, FL**
- **korte wachttijd**
- **HL, FL**
- **lange wachttijd**
  tenzij geen wagens meer op C
- **HL, FL**
- **korte wachttijd**
- **terug naar basis toestand**

Er is een timer beschikbaar welke start met signaal ST:
geeft signaal TS na korte tijd, signaal TL na lange tijd

Digitale besturing:
States: S0 (HL, FL), S1 (HL, FL), S2 (HL, FL), S3 (HL, FL)
Inputs: Reset, C (meetlus), TS (korte timer gaat af),
TL (lange timer gaat af)
Outputs: HG, HY, HR, FG, FY, FR,
ST (set timer, korte puls om timer te (her)starten)

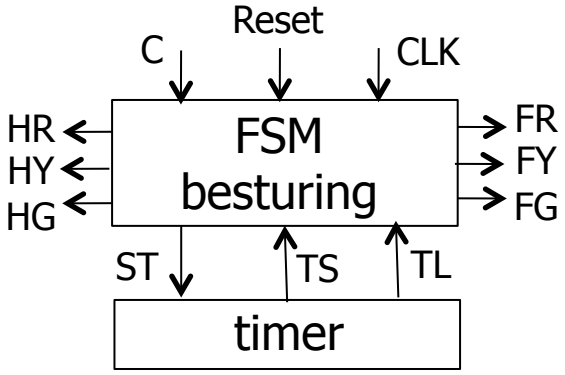

Case study: Verkeerslichten

S0 (highway, farmroad)

overgangsconditie: wagen op C en lange wachttijd verstreken, dus C • TL
➔ ST wordt gezet tijdens overgang naar S1

S1 (highway, farmroad)

overgangsconditie: korte tijd verstreken, dus TS
➔ ST wordt gezet tijdens overgang naar S2

S2 (highway, farmroad)

overgangsconditie: geen wagen meer op C of lange wachttijd verstreken, dus TL + C'
➔ ST wordt gezet tijdens overgang naar S3

S3 (highway, farmroad)

overgangsconditie: korte tijd verstreken, dus TS
➔ ST wordt gezet tijdens overgang naar S0

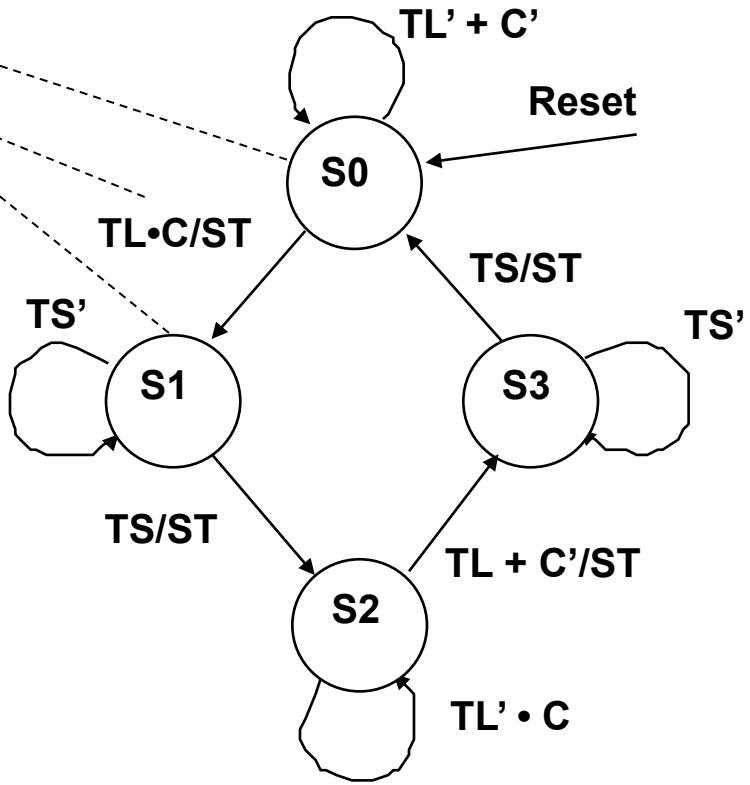

Mealy of Moore ?

Samenvatting

Belangrijkste elementen:

- wat zijn synchrone/asynchrone seq. systemen?
- wat zijn de principes achter latches en flipflops?
- wat is verschil tussen level-triggered en edge-triggered circuits?
- waar wordt maximale clocksnelheid door bepaald?
- wat zijn finite state machines?
- wat zijn de drie belangrijkste FSM representaties?
- wat is de ontwerpmethode van probleem naar FSM implementatie?
- wat zijn Moore en Mealy machines?

Volgende keer: VHDL voor seq. systemen

Huiswerkopgaven h4

Vraag 1:

Gegeven het volgende circuit:

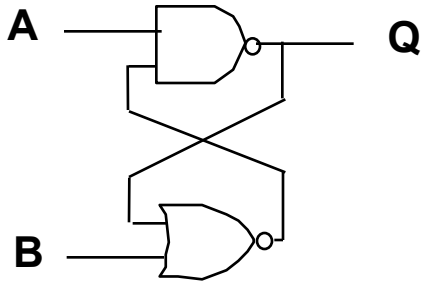

A	B	Q
0	0	?
0	1	?
1	0	?
1	1	?

Het circuit is:

a. een latch; AB = 00 is de verboden ingangscombinatie
b. een latch; AB = 01 is de verboden ingangscombinatie
c. een latch; AB = 10 is de verboden ingangscombinatie
d. geen bruikbaar geheugenelement; de Reset-combinatie ontbreekt

Huiswerkopgaven h4

Vraag 2:

Bij SR latches is SR = 11 verboden ivm racecondities en niet-complementaire uitgangswaarden. Bij de volgende implementatie:

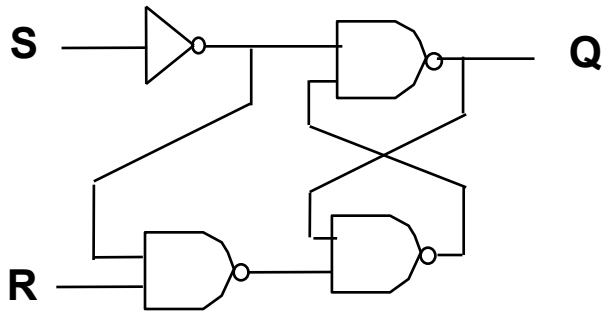

a. **zijn all problemen rond SR = 11 opgelost. Voor SR = 11 is gekozen voor een extra setopdracht**
b. **zijn all problemen rond SR = 11 opgelost. Voor SR = 11 is gekozen voor een extra resetopdracht**
c. **zijn all problemen rond SR = 11 opgelost. Voor SR = 11 is gekozen voor een extra onthoud (hold) opdracht**
d. **zijn niet alle problemen rond SR = 11 opgelost.**

Huiswerkopgaven h4

Vraag 3:

Gegeven het volgende circuit met drie positive edge-triggered D flipflops:

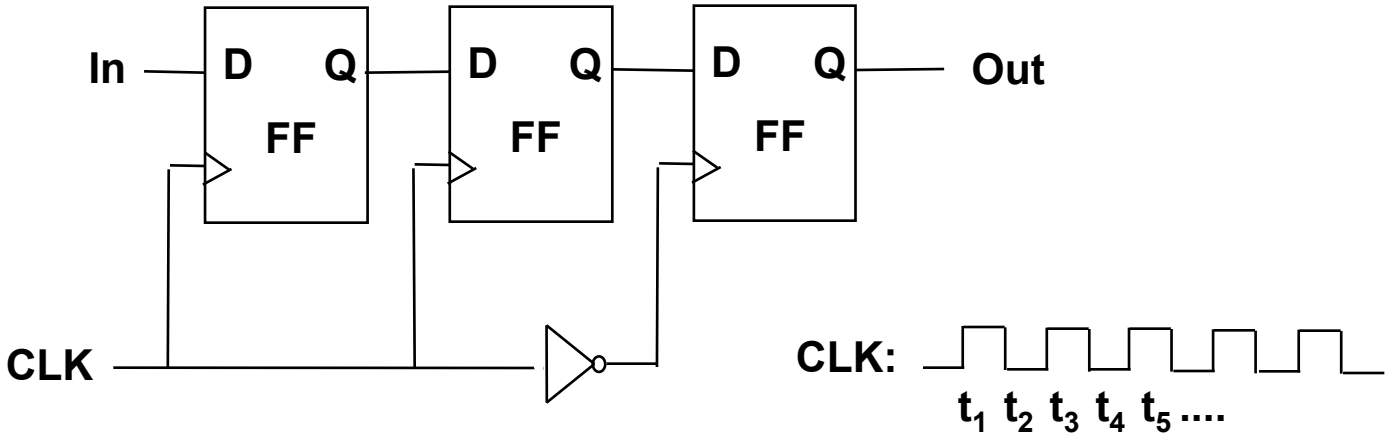

Indien voor t_1 op In het constante signaal X wordt gezet, waneer wordt X op zijn vroegst op Out waargenomen? Op of direct na:

a. t_2
b. t_3
c. t_4
d. t_5 of later

Huiswerkopgaven h4

Casus: sequentiële opteller

Men wil een circuit ontwerpen dat twee 8-bits getallen A = a_7 a_6 ... a_1 a_0 en B = b_7 b_6 ... b_1 b_0 wil optellen tot het getal S = s_8 s_7 s_6 ... s_1 s_0.
Om componenten te sparen wil men de optelling op een *sequentiële* manier realiseren: op tijdstip (klokflank) t_i (i = 0,1,2,...,7) ontvangt het circuit de input bits a_i en b_i en berekent bit s_i. Tijdens de berekening speelt de carry c_{i-1} die mogelijk is ontstaan tijdens de vorige berekening op tijdstip i-1 een belangrijke rol (tijdens de eerste berekening op i = 0 is de "vorige" carry natuurlijk 0). De carry speelt uiteraard ook een rol tijdens de berekening van s_8. De sequentiële opteller kan worden gebouwd m.b.v. een FSM met 2 states zoals onderstaand circuit:

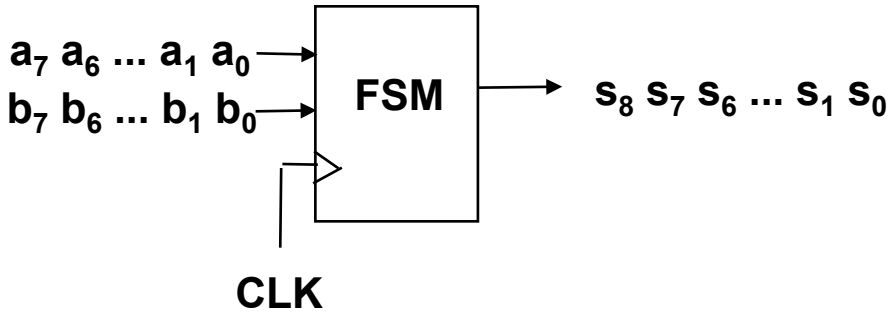

Huiswerkopgaven h4

Vraag 4 (zie de casus "sequentiële opteller"):

De FSM kan worden gerepresenteerd door de volgende FSD (Mealy vorm) waarin X en Y nog niet zijn ingevuld:

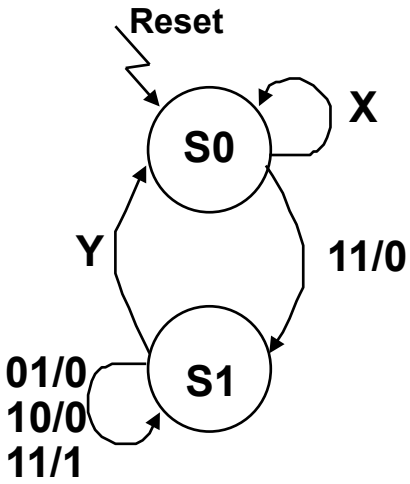

Welke uitspraak is correct?

a. S0 representeert $s_i = 0$, S1 representeert $s_i = 1$

b. S0 representeert $c_i = 0$, S1 representeert $c_i = 1$

c. S0 representeert $a_i = 1$, S1 representeert $b_i = 1$

d. Geen van bovenstaande antwoorden.

Huiswerkopgaven h4

Vraag 5 (zie de casus "sequentiële opteller"):

In de FSD staan twee labels X en Y. Wat moet er voor X en Y worden ingevuld?

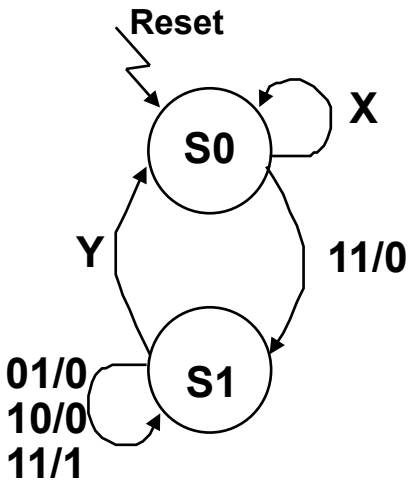

a. X = (01/1, 10/1) Y = 11/0

b. X = (01/1, 10/1, 00/0) Y = 00/1

c. X = 00/0 Y = 00/1

d. Geen van bovenstaande antwoorden.

Huiswerkopgaven h4

Vraag 6 (zie de casus "sequentiële opteller"):

Stel dat we nu twee 64-bit getallen A en B sequentieel willen optellen. Welke van onderstaande uitspraken is het meest correct?

a. We moeten de vorige FSM aanpassen

b. We kunnen de vorige FSM gebruiken en de berekening kost evenveel tijd (= # klokcycli)

c. We kunnen de vorige FSM gebruiken maar de berekening kost wel meer tijd (= # klokcycli)

d. Geen van bovenstaande antwoorden.

Huiswerkopgaven h4

Vraag 7 (zie de casus "sequentiële opteller"):

Stel dat de opteller met D flip-flops en 4-input NAND gates moet worden gerealiseerd.
Hoeveel flip-flops en NAND gates zijn benodigd (een invertor kost ook een NAND gate)?

a. 1 D FF en 11 gates

b. 1 D FF en 9 gates

c. 2 D FF en 5 gates

d. Geen van bovenstaande antwoorden.

Huiswerkopgaven h4

Vraag 8 (zie de casus "sequentiële opteller"):

Stel dat de opteller m.b.v. een Moore machine wordt gerealiseerd. Welke van de volgende uitspraken is het meest correct?

a. De FSD van de Moore machine heeft 2 states

b. De FSD van de Moore machine heeft 3 states

c. De FSD van de Moore machine heeft 4 states

d. Geen van bovenstaande antwoorden.

Huiswerkopgaven h4

Casus: 4-bits detector

Onderstaand circuit detecteert een bepaalde reeks van 4 bits:

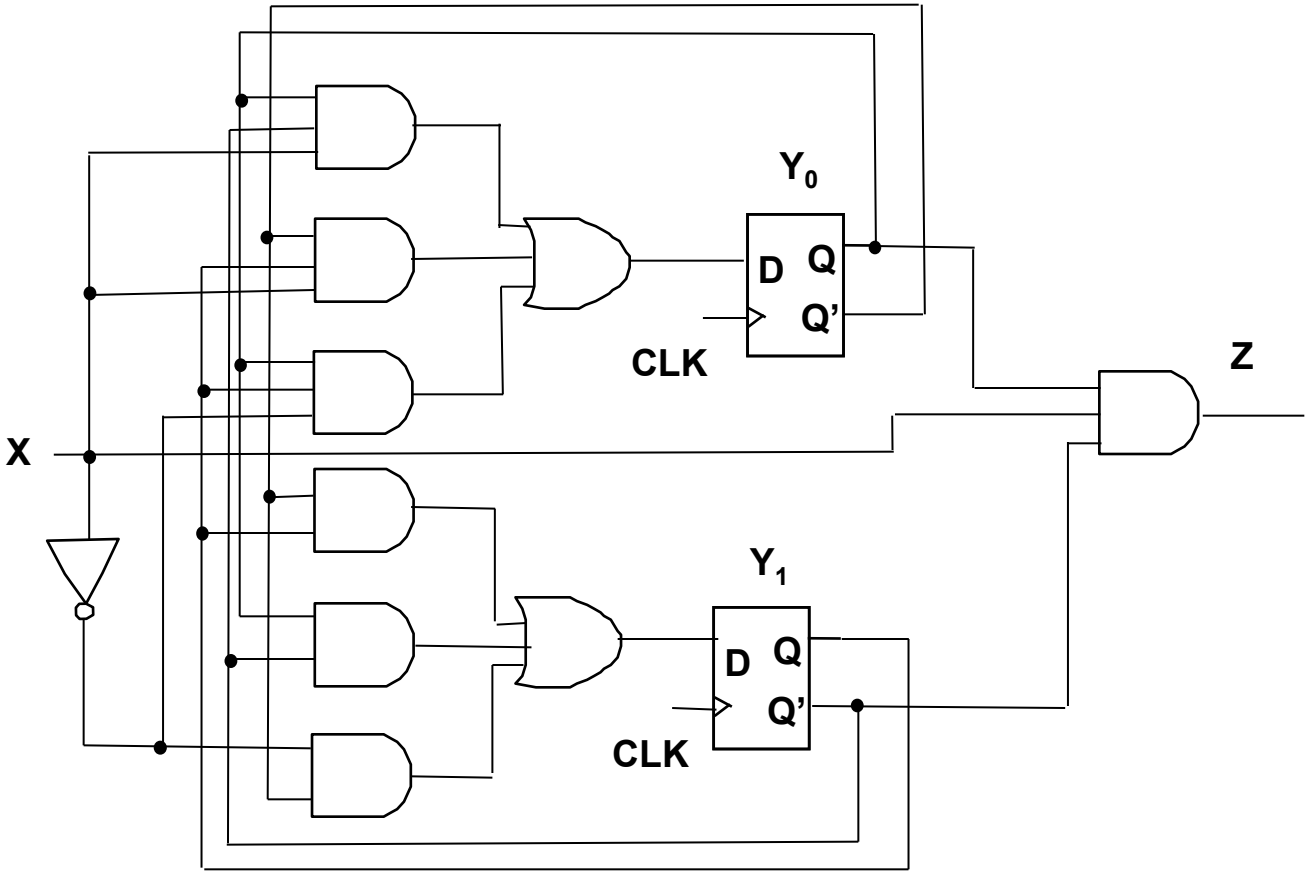

Huiswerkopgaven h4

Vraag 9 (zie de casus "4-bit detector"):

Welke type FSM is hier gerealiseerd?

a. Moore machine

b. Mealy machine

c. Synchronous Mealy machine

d. Geen van bovenstaande antwoorden.

Huiswerkopgaven h4

Vraag 10 (zie de casus "4-bit detector"):

Welke 4-bits reeks wordt door het circuit gedetecteerd?

a. 0011

b. 1010

c. 0101

d. Geen van bovenstaande antwoorden.